

ФРИЛАНС ЯК СУЧАСНА ФОРМА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Сучасне суспільство постійно здійснює пошук нових видів навиків і умінь з метою збільшення свого добробуту. Стрімкий розвиток комунікаційних технологій, поряд з вимогами сучасного бізнесу і динамічними умовами життя, потреба в нових послугах створили умови для виходу робочого процесу за межі традиційного офісу. Роботодавці з метою зростання доходу і скорочення витрат на утримання офісних робітників, зацікавлені в переміщенні робочого процесу за межі офісу.

На сьогодні в світі налічується близько 201 млн безробітних, при цьому, за деякими оцінками 35 % населення світу є само зайнятими. Фріланс став унікальною формою прояву економічної активності населення, яка дозволяє відійти від традиційної роботи, отримати дохід, виявити свої таланти.

Фріланс – це механізм, сутність якого полягає в тому, що приватна особа чи фірма наймає для виконання певної роботи фрілансера (англ. freelancer) – вільного робітника для виконання певного завдання без зарахування до штату фірми.

Краут Р. запропонував класифікацію віддаленої праці, яка включає чотири типи: 1) співробітники організації працюють поза офісом, 2) працівники мають постійного роботодавця, але виконують вдома додаткову роботу для інших замовників, 3) самозайняті, які працюють вдома, 4) фахівці («білі комірці»), які крім прямих обов'язків, виконують додаткові роботи для своєї компанії-роботодавця, але поза офісом

Найбільшого поширення фріланс отримав в таких сферах, як журналістика, юриспруденція, комп'ютерне програмування, архітектура, дизайн (реклама, веб-дизайн, дизайн інтер'єра тощо), переклади, експертна і консультаційна діяльність тощо.

Фріланс, як вид трудових відносин, має свої переваги та недоліки як для працівників так і для роботодавців. До переваг фрілансу можна віднести: незалежність, вільний графік роботи, можливість працювати вдома, що особливо важливо для окремих верств, мінімальні витрати для робітників і скорочення витрат з боку роботодавця (утримання робочих місць, оренда приміщення тощо), відносно низький поріг для організації власного бізнесу, можливість здійснювати оплату за певну роботу, а не години, відсутність

необхідності надавати певні соціальні гарантії, розширення географічних рамок, великий ринок потенційних клієнтів та ін. Недоліки фрілансу включають: нерівномірність отримання доходу, недобросовісність з боку роботодавця (або працівника), складність контролю за роботою, проблеми захисту конфіденційності і ризик відтоку закритої інформації, не зараховується стаж, відсутні соціальні гарантії, не надходять податки до бюджету тощо.

Особливо уваги привертає проблема відсутності соціальної захищеності фрілансерів. Але в розвинених країнах йде пошук рішення цієї проблеми. Так, в Німеччині створена особлива схема страхування, що передбачає виплати в разі втрати роботи, проте дана програма є платною. У Фінляндії і Норвегії діють програми соціального забезпечення, які передбачають виплати по безробіттю, оплату лікарняних листів, медичне обслуговування. У Франції та Німеччині фрілансерам надають деякі пільги по медичному страхуванню. У США лише 12% самозайнятих перекладачів не мають медичної страховки.

Міжнародний досвід показує, що підтримка фрілансингу здійснюється на рівні держави, так як це стає економічно вигідно всім суб'єктам макроекономічних відносин. Наприклад, в Японії створена програма (для експерименту), щоб 20% населення перейшли на дистанційну роботу на дому для скорочення витрат роботодавців. Зараз країна сонця, що сходить домоглася цього показника в 6%. У США кількість самозайнятих складає близько 25 млн чол. Все пояснюється тим, що пропозиція робочої сили набагато більше, ніж попит на неї. У США в 2016 році виокремили фрілансерів: 1. Незалежні підрядники (40%), які виконують проекти один за одним. 2. Сумісники (27%), які працюють на офіційній роботі, і підробляють вільно одночасно по одній спеціалізації. 3. Диверсифіковані робочі (18%) поєднують фріланс і офіційну роботу, але з різних напрямків діяльності. 4. Тимчасові робочі (10%) працюють на основі тимчасового трудового договору, по виконанні проекту договір є виконаним. 5. Власники фріланс-бізнесу (5%) створюють компанію з 1–5 співробітників вільних робочих (об'єднання фрілансерів).

У Сполучених Штатах створено Союз фрілансерів (Freelancers Union), який є своєрідною профспілкою для вільно-зайнятих.

Розглядаючи фріланс як нову форму трудових відносин, необхідно відзначити, що його масштаби і роль в зарубіжних країнах зростає, що в свою чергу вимагає посиленої уваги з боку держави для створення умов його розвитку.